

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

4/2014

ročník/volume 24

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 7

Typ článku/Type of article: informácia/information

Strany/Pages: 60 – 62

Dátum vydania/Publication date: 15. október 2014/October 15, 2014

REVIDOVANÉ ZÁKLADNÉ PRINCÍPY OFICIÁLNEJ ŠTATISTIKY OSN

REVISED BASIC PRINCIPLES OF OFFICIAL STATISTICS OF THE UN

Rok 2014 sa zapíše do histórie oficiálnej štatistiky ako významný medzník. Dôvodom je rezolúcia Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov (ďalej „OSN“) o *Základných princípoch oficiálnej štatistiky (Fundamental Principles of Official Statistics)*. Tento dokument upravuje tvorbu a šírenie oficiálnych štatistík v celosvetovom meradle z hľadiska relevantnosti štatistických informácií, odbornej nezávislosti, uplatňovania vedeckých metód a postupov, výberu vhodných zdrojov údajov, štatistickej dôveryhodnosti, štatistickej legislatívy, používania medzinárodných štandardov, potreby koordinácie a medzinárodnej spolupráce.

Potreba harmonizovať národné štatistické systémy a stanoviť spoločný štandard na tvorbu oficiálnych štatistík vznikla ešte na začiatku 90. rokov 20. storočia, keď viaceré európske krajiny prechádzali z centrálne plánovaného systému hospodárstva na trhovú ekonomiku a bolo potrebné zabezpečiť objektívne, spoľahlivé a medzinárodne porovnateľné štatistické údaje o ich ekonomickom a sociálnom vývoji. Prvú verziu fundamentálnych princípov predložila Konferencia európskych štatistikov v roku 1991 a o rok neskôr ju na ministerskej úrovni schválila Európska hospodárska komisia OSN. Postupne sa k tomuto dokumentu prihlasovali aj mimoeurópske krajiny OSN, až ho napokon v apríli 1994 Štatistická komisia OSN prijala ako záväzný štandard pre oficiálnu štatistiku všetkých členských štátov Organizácie Spojených národov.

Rýchle celospoločenské zmeny, výskyt takých nových fenoménov, akým je proces globalizácie, klimatické zmeny, trvalo udržateľný rozvoj, iniciatívy zamerané na kvalitu a manažment kvality vo vzťahu poskytovateľa, producenta a používateľa údajov, ale aj rozvoj moderných technológií, informačno-komunikačných nástrojov (internet, sociálne siete) a dostupnosť nových zdrojov údajov viedli Štatistickú komisiu OSN k tomu, aby po takmer 20 rokoch vyhodnotila implementáciu základných princípov, zvažila ich relevantnosť pre súčasnosť a formulovala prípadné odporúčania do budúcnosti. Stalo sa tak na jej 43. zasadnutí v roku 2012.

Osobitná pracovná skupina zložená zo zástupcov 12 krajín dospela k záveru, že *ani jeden z 10 pôvodných základných princípov oficiálnej štatistiky nie je potrebné meniť*. Pracovná skupina odporučila *revidovať a aktualizovať preambulu* tohto dokumentu, *aby viac reflektovala najnovší sociálno-ekonomický vývoj a väčší dôraz kládla na odbornú nezávislosť, dôveryhodnosť a kredibilitu oficiálnej štatistiky*. Novú verziu základných princípov schválila Štatistická komisia OSN na svojom 44. zasadnutí v roku 2013. Komisia však konštatovala, že uplatňovanie akýchkoľvek princípov môže byť efektívne len vtedy, ak získajú podporu na najvyššej politickej úrovni, teda ak sa s nimi stotožnia politické orgány a ostatní aktéri štatistických procesov. S týmto cieľom sa dokument dostal na rokovanie Ekonomickej a sociálnej rady (ECOSOC) a následne Valného zhromaždenia OSN.

Štatistická obec dostala revidované Základné princípy oficiálnej štatistiky symbolicky v roku 20. výročia vzniku tohto kľúčového dokumentu.

OBSAH

REVIDOVANÝCH ZÁKLADNÝCH PRINCÍPOV OFICIÁLNEJ ŠTATISTIKY OSN

Princíp 1:

Oficiálna štatistika je nevyhnutnou súčasťou informačného systému ľudskej spoločnosti, pretože vláde, hospodárskej sfére a verejnosti poskytuje údaje o ekonomickej, demografickej, sociálnej a environmentálnej situácii. Na tento účel musí oficiálna štatistika spĺňať požiadavku praktickej využiteľnosti. Štatistické orgány sú povinné poskytovať štatistické údaje nestranne a rešpektovať pritom právo občanov na verejné informácie.

Princíp 2:

V záujme zachovania dôveryhodnosti oficiálnej štatistiky musia štatistické orgány o metódach a postupoch zberu, spracovania, ukladania a šírenia štatistických údajov rozhodovať na základe prísne odborných kritérií vrátane uplatňovania vedeckých zásad a dodržiavania profesionálnej etiky.

Princíp 3:

V záujme správnej interpretácie dát musia štatistické orgány prezentovať svoje informácie v súlade s vedeckými štandardmi o zdrojoch, metódach a postupoch uplatňovaných v štatistike.

Princíp 4:

Štatistické orgány majú právo vyjadrovať sa k prípadom chybných interpretácií a zneužívania štatistiky.

Princíp 5:

Údaje na štatistické účely možno získavať z rôznych zdrojov – tak zo štatistických zisťovaní, ako aj z administratívnych zdrojov. Úlohou štatistických orgánov je vybrať adekvátny zdroj z hľadiska kvality, včasnosti, nákladov a záťaže respondentov.

Princíp 6:

Individuálne údaje o fyzických či právnických osobách, ktoré zbierajú štatistické orgány na zostavovanie štatistík, sú prísne dôverné a môžu sa využiť výlučne na štatistické účely.

Princíp 7:

Právne predpisy, nariadenia a opatrenia, ktoré upravujú štatistické systémy, musia byť verejne dostupné.

Princíp 8:

V záujme konzistentnosti a efektívnosti štatistického systému je veľmi dôležitá koordinácia spolupráce medzi štatistickými orgánmi na vnútroštátnej úrovni.

Princíp 9:

Ku konzistentnosti a efektívnosti štatistického systému prispieva používanie medzinárodných konceptov, klasifikácií a metód štatistickými orgánmi na všetkých úrovniach a vo všetkých krajinách.

Princíp 10:

Ku skvalitneniu systému oficiálnej štatistiky vo všetkých krajinách významne prispieva bilaterálna a multilaterálna štatistická spolupráca.

MAGDALÉNA HOLUBOVÁ
Štatistický úrad SR